

УДК 325.2

УЛУТТУК ЭКОНОМИКАНЫ ЧЫНДОДОГУ ПРЕЗИДЕНТ А.АТАМБАЕВДИН
СЯСИЙ ПОРТРЕТИ
ПОЛИТИЧЕСКИЙ ПОРТРЕТ ПРЕЗИДЕНТА А.АТАМБАЕВА В РАЗВИТИИ И
СТАБИЛИЗАЦИИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ
A POLITICAL PORTRAIT OF THE PRESIDENT A.ATAMBAEV IN THE DEVELOPMENT
AND STABILIZATION OF THE NATIONAL ECONOMY

**Мамытов М.И. – улук окутуучу,
Жалал-Абад мамлекеттик университети**

Аннотациялар: Бул илимий макалада А.Атамбаевдин саясий портретине саясий өңүттө анализ жасалды философиялык өңүттө анализденди.

В этой статье анализиован на политическом аспекте политический портрет А.Атамбаева.

In this article are analyzed on the political aspect of the political portrait of A.Atambaev

А дегенде эле илимий макалада сөз болуучу этностордун келип чыгуу тегине жана аны башкарып жаткан ажосунун саясий портретине токтолууну туура таптым.

Кыргыз эли – эң байыркы элдерден экендиги баарыбызга белгилүү. Тарыхый булактар “кыргыз” эң эски этнонимдерден экенин так-таасын айгинелейт. Улуттук “кайра жаралуу” заманында бул жагдай орчун мааниге ээ: демек, кыргыз далай кылымдарды карытып, салт-санаа күткөн, тарыхтын ысыгына күйүп, суугуна тонуп, өзүнүн элдигин-журттугун сактап келген, оомал-төкмөл дүйнөдө өзүнө тиешелүү орун ээлеп, өйдө-ылдыйга чыдаган-бышкан, адамзат ичинде өз жүзү бар эл деген кеп. Бул бизге дем берет, күч арттырат, кайрат кошот, бизди чыйралтып, алга сүйрөйт. Ал эми философия жаатына келсек, кыргыздын айрым жөпжөнөкөй көрүнгөн сөздөрүнүн, Саймалы-Таштагыдай чийме-сызмаларынын тегинде, артында алгачкы акыл-эс кадамдары, байыркы ой-кыял чабыты, тагдыр таасындаганга байланышкан суроолору, мезгил сынагынан өткөн тарыхый тажрыйбасы турганын боолголошко болот. [3.13]

Кайың барбы кыргыз балта чаппаган,

Кокту барбы кыргыз сөөгү жатпаган деген поэтикалык саптар кыргыз тарыхынын жана тагдырынын жаңырыгы экендигин, кыргыздын көчмөн эл болгондугун, анын кыргыз философиясындагы ордун, азыркы күндө кыргыз мамлекеттүүлүккө жетишип, мындан эки миң жыл ашык мурун деле өз мамлекетине ээ экендиги карт тарых барактарында катылып жаткандыгын (Сыма-Цян), анан кыргыз каганаты түзүлгөндүгү, совет доорунда болсо республикалык деңгээлге жетүүбүз, 1991-жылы эгемен мамлекет болуубуз кыргыз философиясынын барактарында жана илимий өңүтүндө көп эле изилденүүдө [3.17]. Мамлекет болгон соң саясат, башкаруу, укук, адилеттик маселелери чыгат. Айрыкча “ааламдашуу” алкагында бул багыттагы талаш-тартыш ырбап, ар түрдүү көз караштар көбөйүүдө. Атап айтсак, экономика, бизнес, саясат, маданият, коммуникация, искусство, спорт, саламаттыкты сактоо жана башка багыттарда. Мындай жагдайларды анализдөөдөн алдын “кыргыз” этнониминин маанисине жасалган философиялык анализге токтолсок, белгилүү илимпоз философия илимдеринин доктору, профессор Ж.Бокошев өзүнүн эмгегинде, “Кыргыз болуш” деген эмне? “Кыргыз экен” деп кимди айтабыз? Кыргызды кыргыз кылып турган эмне? Албетте кыргыздын этноавтопортрети бар. Албетте, кыргызга тиешелүү этностереотиптер бар. Бирок, түбү келип баары кыргыз болумуна байланышат. Ал эми “кыргыз болуш” ушул алкакта “кыргыз пейили, кулк-мүнөзү, менталитети” же

“кыргыз каада-салты, үрп-адаты” деген эле эмес. Бул – онтологиялык категория. “Болуш”, “болот” деген түшүнүктөргө байланышкан. Кыргыз болумун онтологиялык жактан талдап, анын маани-маңызын ушундай таризде аныктап чыккан соң, кыргыз мүнөзүн, пейилин, менталитетин ж.б.у.с. нерселерди “кыргыз болушка” туташтырып карасак болот [3.19] дейт.

Бул багытта алып караганда кыргыз элинин түпкүлүгү терең, басып өткөн жолу тарых, ой-жүгүртүүсү философия экендиги айныгыс чындык экендигине ынанууга болот. Ошондуктан азыркы күндө кыргыз элинин инсандарын таануу маселелерине көп көңүл бурулууда. Айрыкча көзү өтүп кеткен, карт тарых барактарында катылып жаткан инсандарга. Ал эми мен азыркы өзүбүз менен бирге жашап, мамлекеттин легитимдүү башчысы катары таанылып, Кыргызстандын келечеги үчүн болгон аракетин жумшап жаткан Алмазбек Атамбаевдин саясий портретине саясий өңүттө анализ берүүгө аракеттендим.

Президент Алмазбек Атамбаев 2015-жылы «Улуттук экономиканы чыңдоо жылы» деп жарыялап, Кыргызстан үчүн зарыл бир топ иш пландарды бекитти. Чынында коомдо, мамлекетте өнүгүү болбосо, бейпилдик, тынчтык өкүм сүрбөйт.

Ал эми белгилүү инсандар коомдук өнүгүүнүн продуктысы, кыймылдаткыч күчү болуусу шарт. Коом жана анын өнүгүү көрсөткүчү гана инсанды калыптандырат. Ошондуктан В.И.Ленин «жить в обществе и быть свободным от общества нельзя » деген [1.104].

Демек инсандык жана коомдук биримдик эң негизги белгилерден экендиги белгилүү болуп олтурат [2.385]. Ал эми бул макалада биз басым жасаган инсан Алмазбек Атамбаев коом жана жалпы эл массасы менен таламдаш болуп, Кыргызстандын келечеги үчүн кадам жасоодо.

Анын саясатына ылайык улуттук экономиканы чыңдоо деп жөн эле айтылган сөз эмес, бул бир жылдык идеология жана багыт биз ошону менен жашообуз зарыл. Ошого карабастан, төрттөн, бештен болгон оппозициялык топ улуттук курултай деген аталыш менен өздүк кызыкчылыктарынын артынан жүгүрүп жүрүшөт. Бул менин баамымда туура эмес, элди куру фактылар жана убадалар менен толкутпастан, өнүктүрүү жагын ойлошубуз шарт.

Мисалы азыркы күндө көптөгөн кыргыз жаштары башка өлкөлөрдө мигрант катары жүрүшүп алардын арасынан чыккан кээ бир демилгелүү топ болжол менен 3 000 000 (үч миллион) тегерегиндеги чыгым кетирип спорт комплекстерин курган фактылар бар. Мисалы Тайгараев айыл өкмөтүндө.

Ал эми элди толкуткан оппозиция лидерлери көзгө көрүнөрлүк эмне жумуш аткаргандыгы белгисиз. Ошондуктан Кыргызстанда тынчтыктын болуусу шарт, биз эң негизгиси жетекчини угуп, легитимдүү бийлик иштеп, ал кийинки мөөнөттү эстафета сыяктуу өткөрүп берүүсү керек. Мисалы Казакстанда 2030-жылга чейин, Белоруссияда баласын президентке даярдоо, Түркмөнстанда өмүр бою президенттик тактыда калуу фактыларынын түпкү маңызы өз өлкөсүндө тынчтыкты орнотуу деп эсептейм. Ал эми Атамбаевдин саясий портретине мүнөздөмө берсем, президент А.Атамбаев:

1. Аэрапорт Манасты (Ганси) граждандык болгондуктан, граждандык гана учактар үчүн кайрадан түздү. Бул геосаясаттагы чоң өзгөрүү болуп саналат.
2. Атамбаев тышкы саясатты так, даана аныктап алды б.а. Россияны тандады (мисалы К. Бакиев Америка жана Россияга бирдей кол сунгандыгы анын катачылыгы деп эсептейм. Ушул көрүнүш бул инсандын бийлигин чектеди). Анын бир көрүнүшү бажы бирикмесине кошулуу, анын оң жана терс жактары бар деген прогноздорду айтуучулар да көп.
3. Энергетикалык шакекчеден чыгуу.

Мисалы, Датка-Кеминдин курулуусу. Бул Кыргызстан үчүн чоң утуш болот деген ойдомун.

4. Альтернативдик авто-жол б.а. Ысык-Көл Жалал-Абад авто жолдорунун курулушу түндүк жана түштүк аймактын жакындашуусуна чоң түрткү берет. Ошондуктан сөзсүз тынчтыктын өмүр сүрүүсү бүгүнкү учурдун зарылдыгы. Ошондуктан легитимдүү бийликте турган ажобуз А. Атамбаевдин жүргүзгөн саясатына колдоо, көрсөтүү максатка ылайык деп ойлоймун.
5. Дүйнөлүк масштабда өткөрүлгөн көчмөндөр оюндары да чоң мааниге ээ экендигин сезе билүү менен А. Атамбаев аны өткөрүүгө колдоо көрсөткөндүгү жалпыга маалым. Келечекте бул оюндарды вертикалдаштарып, анын уникалдуулугун даңазалоого жетишүүбүз керек. Көчмөндөр оюну Кыргызстандыктарды жана коңшу өлкөлөрдү консолидациялоого өбөлгө түзө алат.
6. Конституциялык реформага жол берүү жагында да компромисске барып, колдоо көрсөтүүдө. Бул багытта менин пикиримде күчтүү президенттик башкарууга баруу оптималдуу жолдордон. Ошондой эле экинчи мөөнөткө барбоо жагын ММКда билдирди, бул да легитимдүүлүктүн белгиси. Ошондой эле үй-бүлөсүн мурдагы президенттер сыяктуу ачыктан ачык бийликке аралаштырган фактыларды кезиктирбедим, демек бул тарабынан алып караганда да анын өткөн катачылыктарды кайталабоо аракеттерин көрүүгө болот. Ошондой эле парламенттик бийликти сактоого да аракет кылууда.
7. Өнүккөн Араб өлкөлөрү менен байланыш саясий-экономикалык мамилени чыңдоого жетише алды. Ошондой эле Европа өлкөлөрү менен да жакындан байланыш түзүп, рационалдуу программаларды түзө жана ишке ашыра алды.
8. Дин багытындагы стратегиялык концепция кабыл алды. Ааламдашуу шартында кыргыздын кыргыздыгын сактап калуусуна, улуттук баалуулуктарды сактап калуусуна жол ачты.

Жыйынтыктап айтканда биз ар бир орду бар инсандарды өз мезгилинде баалабай көзү өткөндөн кийин гана баа берүүдөбүз. Демек менин айтаарым азыркы легитимдүү президенттин саясатын колдоп, анын иш пландарын жүзөгө ашыруусуна тоскоолдук жаратып оппозициялык топторго кошулбастан, Кыргызстандын тынчтыгын ойлошубуз керек.

Кыргызстандын тынчтыгын ойлоо бул коомдогу мыйзамдарды, мыйзамдын чегинде шайланган легитимдүү бийлик башчыларына иштөө эркиндикти берүү жана ошондой эле коомчулуктун берген баасында эске алууну да унутпоо зарыл.

Адабияттар:

1. В.И. Ленин Пол.собр.соч. Т-12, стр. 104
2. А.П. Шептумен «Философия» М.,1970 стр.385
3. Ж. Бөкөшов. «Кыргыз философиясы». «Бийиктик». Бишкек, 2013.13-17.

Рецензент:

Токтогулова Г.Т. – ф.и.к., доцент